

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 24 ΙΟΥΝΙΟΥ 2020
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων:

- α. Πεδινόι
- β. Ομάδα Ιαπώνων
- γ. Λαϊκό Κόμμα (1910).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις ιστορικές πληροφορίες που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας το γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πληροφορία και δίπλα του τη λέξη **Σωστό**, αν η πληροφορία είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πληροφορία είναι λανθασμένη:

- α. Στις 4 Αυγούστου 1936 ο Ιωάννης Μεταξάς, με την ανοχή του παλατιού, προχώρησε στην κατάλυση του κοινοβουλευτικού καθεστώτος και στην επιβολή δικτατορίας.
- β. Το 1844 ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος διατύπωσε με σαφήνεια στην Εθνοσυνέλευση τη «Μεγάλη Ιδέα».
- γ. Το δημοψήφισμα της 3^{ης} Νοεμβρίου 1935 έδωσε τέλος στη βασιλευόμενη δημοκρατία με ποσοστό 97,6%.
- δ. Το θέμα των δικαιωμάτων των ετεροχθόνων στην Εθνοσυνέλευση, που συνήλθε μετά την Επανάσταση του 1843, έδειξε τη βαθύτερη διάσταση που υπήρχε στην κοινωνία της εποχής.
- ε. Τα γεγονότα της περιόδου 1895-1898, που ήταν καθοριστικά για την τύχη της Κρήτης, προκάλεσαν κύμα μεγάλης φυγής προσφύγων.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποια ήταν η κατάσταση του πιστωτικού συστήματος της Ελλάδας από τα πρώτα χρόνια της Ανεξαρτησίας μέχρι την ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας;

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Ποια προβλήματα αντιμετώπιζαν οι Φιλελεύθεροι στην πολιτική πρακτική την περίοδο 1923-1928;

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ**ΘΕΜΑ Γ1**

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να παρουσιάσετε:

- α. τη συμβολή της Τράπεζας της Ελλάδος στη βελτίωση της ελληνικής δημόσιας οικονομίας (1928-1932) και (μονάδες 12)
- β. τις προσπάθειες της Ελληνικής Κυβέρνησης στην αντιμετώπιση της κρίσης του 1929 τόσο στις εσωτερικές όσο και στις εξωτερικές οικονομικές συναλλαγές. (μονάδες 13)
- Μονάδες 25**

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Στις 14 Μαΐου 1928 άρχισε τη λειτουργία της η Τράπεζα της Ελλάδος, η νέα κεντρική τράπεζα της χώρας, και συνάμα ξεκίνησε η εφαρμογή στην Ελλάδα του κανόνα χρυσού συναλλάγματος, με βάση τον οποίο η δραχμή συνδεόταν με την αγγλική λίρα, δηλαδή με ένα νόμισμα χρυσής βάσης. Με διαφορετικά λόγια, οι κάτοχοι δραχμών μπορούσαν να πάνε στην Τράπεζα της Ελλάδος και να μετατρέψουν –με κάποιους περιορισμούς– τις δραχμές τους σε λίρες. Η υιοθέτηση αυτού του συστήματος εξαρτούσε άμεσα τη νομισματική κυκλοφορία και γενικότερα την προσφορά χρήματος από τις διακυμάνσεις των εξωτερικών συναλλαγών της χώρας.

Κ. Κωστής, *Ο πλούτος της Ελλάδας*, εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2018, σ. 250.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Από τα τέλη Σεπτεμβρίου του 1931 ως τον Απρίλιο του 1932 κυβέρνηση και Τράπεζα της Ελλάδος προσπαθούσαν να αποτρέψουν το αναπόφευκτο, δηλαδή την επίσημη εγκατάλειψη της ελεύθερης μετατρεψιμότητας της δραχμής στο πλαίσιο του κανόνα χρυσού συναλλάγματος και τη συνεπακόλουθη υποτίμηση της δραχμής, η οποία θα καθιστούσε αδύνατη την εξυπηρέτηση του εξωτερικού δημόσιου χρέους. Στην πράξη η απομάκρυνση από την ελεύθερη μετατρεψιμότητα της δραχμής σε ξένο συνάλλαγμα άρχισε από τα τέλη Σεπτεμβρίου με τους διαδοχικούς περιορισμούς που επιβλήθηκαν. Η εφαρμογή τους είχε ως θύμα τον πρώτο διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, τον Αλέξανδρο Διομήδη, που αντικαταστάθηκε επειδή θεωρήθηκε ότι χαρίσθηκε σε μεγάλους βιομηχάνους, επιτρέποντάς τους την εξαγωγή κεφαλαίων τις παραμονές της επιβολής των συναλλαγματικών περιορισμών.

Η κυβέρνηση δίσταζε, όμως, να προχωρήσει στο ξεκαθάρισμα του τοπίου προχωρώντας στην επίσημη άρση της μετατρεψιμότητας. Η αντίστασή της πήγαζε εν μέρει από τις αγκυλώσεις της κυρίαρχης οικονομικής σκέψης στην Ελλάδα.

Χρήστος Χατζηιωσήφ (επιμ.), *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα: Όψεις πολιτικής και οικονομικής ιστορίας 1900-1940*, εκδόσεις Βιβλιόραμα, Αθήνα 2009, σ. 327.

ΘΕΜΑ Δ1

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφέρετε:

- α. τις θέσεις που εξέφραζε το ρωσικό κόμμα σε πολιτικό, κοινωνικό και θρησκευτικό επίπεδο (μονάδες 19) και
β. τις κοινωνικές ομάδες που συμπαρατάχθηκαν με το ρωσικό κόμμα.
(μονάδες 6)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Το «ρωσικό» κόμμα [...] υποστήριζε τη συμφιλίωση με την Εκκλησία της Κωνσταντινούπολης (μέσα στο πλαίσιο του αυτοκέφαλου), μεγαλύτερες εξουσίες για την Εκκλησία μέσα στο κράτος, και ορθόδοξη μοναρχία. Σε άλλα ζητήματα η θέση του «ρωσικού» κόμματος ήταν συνήθως συγκεκριμένη ή ασυνεπής. Μέσα στην ενδεκάχρονη αυτή περίοδο διένυσε όλο το φάσμα από την υποστήριξη της απολυταρχίας ως την υποστήριξη της πιο φιλελεύθερης μορφής συνταγματισμού, δεδομένου ότι η θέση του σε κάθε συγκεκριμένη στιγμή εξαρτιόταν από το βαθμό της εύνοιας που του έδειχνε ο βασιλιάς.

John A. Petropoulos, *Πολιτική και συγκρότηση κράτους στο Ελληνικό Βασίλειο (1833-1843)*, τόμος Β', Αθήνα 1985: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, σ. 632.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το ρωσικόν κόμμα προέβαλλε την ομόδοξον δύναμιν του Βορρά, «την προστάτιδα των καταπιεζομένων ορθοδόξων χριστιανών», ως τον αληθή φίλον της Ελλάδος, ο οποίος υποστηρίζει αποτελεσματικώς και αφιλοκερδώς την ικανοποίησιν των εθνικών δικαίων. Η εφημερίς «Αιών», όργανον του ρωσικού κόμματος, έγγραφε μεταξύ άλλων: «Ρωσικόν κόμμα ουδέποτε υπήρξεν, ούτε υπάρχει. Υπήρξε και υπάρχει το μέγα εθνικόν κόμμα, το αφοσιωμένον εις την πίστιν των πατέρων αυτού και απεκδεχόμενον παρά της Ρωσίας τον θρίαμβον της Ορθοδοξίας και το μεγαλείον του Ελληνικού Έθνους εν τω μέλλοντι».

Οι ρωσόφρονες διεκήρυττον ότι η Ρωσία θα εκδιώξη βιαίως τους τούρκους από τα ελληνικά εδάφη και γενικώς από την Βαλκανικήν και την Ανατολήν. Το ρωσικόν κόμμα εθεωρείτο ως εμπορούμενον από συντηρητικής αρχάς. Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ο αρχηγός του κόμματος, εξεδήλωσε τας σκέψεις του κατά της παροχής συντάγματος. Εθεώρει πολιτικώς ανώριμον τον ελληνικόν λαόν.

Χαρίτων Κοριζής, *Η πολιτική ζωή εις την Ελλάδα 1821-1910*, Αθήνα 1974: Αυτοέκδοση, σσ. 56-57.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Από καιρό οι Έλληνες είχαν ζωντανή την ελπίδα ότι ο τσάρος θα τους απελευθέρωνε μια μέρα. [...]

Τους Έλληνες συνέδεαν με τους Ρώσους ακόμη κοινές αναμνήσεις από την εκστρατεία του ρωσικού στόλου υπό τον στρατηγό Αλεξέι Γκριγκόροβιτς Ορλόφ στο Αιγαίο κατά τη διάρκεια του ρωσοτουρκικού πολέμου [...]. Η ειρήνη του Κιουτσούκ Καϊναρτζί (1774) είχε χαρίσει, πρώτον, στην ορθόδοξη Εκκλησία μέσα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία το πλεονέκτημα της ρωσικής προστασίας και, δεύτερον, στους Έλληνες εμπόρους τη δυνατότητα γρήγορου πλουτισμού με το εμπόριο της Μαύρης Θάλασσας, που θεμελίωσε στις Σπέτσες, ένα από τα σημαντικότερα εμπορικά κέντρα της Μεσογείου, τον πολιτικό προσανατολισμό κυρίως προς το Ρωσικό Κόμμα και έδωσε την ώθηση για τη δημιουργία μιας σημαντικής ελληνικής παροικίας στο νέο εμπορικό λιμάνι της Οδησσού.

Gunnar Hering, *Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936, τόμος Α΄*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2004, σσ. 221-222.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Βαθιά θρησκευόμενες, υπερβάλλοντας τους κινδύνους για την Ορθοδοξία, εξαιτίας της διαλύσεως των μοναστηριών, παρακινούμενες και από τον κατώτερο κλήρο που ανοιχτά αντιστρατευόταν τα κυβερνητικά μέτρα, οι λαϊκές τάξεις, κοσμικοί και κληρικοί, έβρισκαν ως μόνο καταφύγιο το «ρωσικό» κόμμα, δεμένο ακατάλυτα με τους δεσμούς της Ορθοδοξίας. Παρά το γεγονός ότι το κόμμα είχε στα χρόνια αυτά χτυπηθεί σκληρά, η λαϊκή του βάση, αντί να μειώνεται, διευρυνόταν.

Ιω. Πετρόπουλος, Αικ. Κουμαριανού, «Περίοδος Βασιλείας του Όθωνος 1833-1862» στο *Ιστορία Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΓ΄*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 2000, σ. 73.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

**ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ 2020

ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1:

- α) **Πεδινοί:** σελ. 77 «Οι Πεδινοί είχαν... στους μικροκαλλιεργητές».
β) **Ομάδα Ιαπώνων:** σελ. 86 «Το μοναδικό νέο ... διαλύθηκε το 1908».
γ) **Λαϊκό κόμμα (1910):** σελ. 93 «Πράγματι, στα μέσα του 1910... στους Φιλελευθέρους».

A2:

- α) Σωστό
β) Λάθος
γ) Λάθος
δ) Σωστό
ε) Λάθος

B1. Σελ. 26-27: 5. Η δημιουργία του τραπεζικού συστήματος «Το πιστωτικό σύστημα ... κοινωνικών ομάδων».

Σημείωση: η παράγραφος «Με την ίδρυση ... τοκογλυφίας» θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί περιληπτικά ως εισαγωγή.

B2. Σελ. 104 – 105: «Στην πολιτική πρακτική ... αντίπαλη παράταξη».

Σημείωση: η παράγραφος «Κατά την περίοδο ... παραχωρηθεί γη» θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί περιληπτικά ως εισαγωγή.

Γ 1.

α. Σχολικό βιβλίο σελ. 53 «Το 1927, με αφορμή ... από τη Νέα Υόρκη το 1929».
Στοιχεία που αξιοποιούνται από τις πηγές:

ΚΕΙΜΕΝΟ Α:

- 14 Μαΐου 1928 άρχισε τη λειτουργία της η Τράπεζα της Ελλάδος.
- Ταυτόχρονα ξεκίνησε στην Ελλάδα η εφαρμογή του κανόνα του χρυσού συναλλάγματος, όπου η δραχμή συνδεόταν με την αγγλική λίρα.
- Έτσι, η νομισματική κυκλοφορία εξαρτιόταν από τις διακυμάνσεις των συναλλαγών της χώρας με το εξωτερικό.

β. Σχολικό βιβλίο σελ. 54 «Οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης ... είχε και θετικά στοιχεία.» (Η πρώτη παράγραφος θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως εισαγωγή)

Στοιχεία που αξιοποιούνται από τις πηγές:

ΚΕΙΜΕΝΟ Β:

- 1931-1932 η ελληνική κυβέρνηση και η Τράπεζα της Ελλάδος, προσπάθησαν να αποτρέψουν την ελεύθερη μετατρεψιμότητα της δραχμής, που συνεπαγόταν την υποτίμηση της δραχμής κι έτσι τη δυσκολία εξυπηρέτησης του εξωτερικού δημόσιου χρέους.
- Η απομάκρυνση από την ελεύθερη μετατρεψιμότητα, ξεκίνησε στα τέλη Σεπτεμβρίου με κάποιους περιορισμούς που επιβλήθηκαν.
- Οι περιορισμοί είχαν ως επακόλουθο την αντικατάσταση του διοικητή της Τράπεζας, Αλέξανδρου Διομήδη, επειδή θεωρήθηκε ότι τις παραμονές της επιβολής των συναλλαγματικών περιορισμών, επέτρεψε σε μεγάλους βιομηχάνους να εξάγουν κεφάλαια.
- Η Ελλάδα όμως δεν απομάκρυνε τη μετατρεψιμότητα κυρίως λόγω της οικονομικής σκέψης που κυριαρχούσε εκείνη την εποχή στη χώρα.

Δ1.

α. Από το σχολικό βιβλίο αξιοποιούμε τις πληροφορίες από τη σελ.66 «Σε αντίθεση ... συναίσθημα των Ελλήνων» και σελ.67-68 «Το ιδιαίτερο πρόβλημα ... αντιπολίτευση»

Σχετικά με τις πηγές που παρατίθενται αξιοποιούμε τα εξής:

Κείμενο Α

-το ρωσικό κόμμα υποστήριζε την ορθόδοξη μοναρχία, τη συμφιλίωση με την εκκλησία της Κωνσταντινούπολης καθώς και τον καθορισμό περισσότερων εξουσιών της εκκλησίας μέσα στο κράτος.

-στηριζόταν στη εύνοια του βασιλιά και τάσσονταν υπέρ της απολυταρχίας και υπέρ μιας πιο φιλελεύθερης μορφής συνταγματισμού.

Κείμενο Β

-Σε πολιτικό επίπεδο το ρωσικό κόμμα υποστήριζε τα εθνικά δίκαια και προβάλλονταν ως προστάτης των χριστιανών

-Όσοι τάσσονταν με το ρωσικό κόμμα διατυμπάνιζαν ότι η Ρωσία θα απομακρύνει τους Τούρκους από τη Ελλάδα, τη Βαλκανική και την Ανατολή.

-Οι θέσεις του κόμματος ήταν συντηρητικές και δεν προέβλεπαν Σύνταγμα.

β. Από το σχολικό βιβλίο αξιοποιούμε τις πληροφορίες από τις σελ.66 -67 «Με το κόμμα αυτό ... ψήφιση συνταγμάτων»

Σχετικά με τις πηγές που παρατίθενται αξιοποιούμε τα εξής στοιχεία: **Κείμενο Γ**

-οι Έλληνες έμποροι προσανατολίστηκαν πολιτικά προς το ρωσικό κόμμα εξαιτίας του εμπορίου που ανέπτυξαν στη Μαύρη θάλασσα και του πλούτου που προέκυψε από αυτό.

Κείμενο Δ

- οι λαϊκές τάξεις, κοσμικοί και κληρικοί, τάσσονταν με το ρωσικό κόμμα
- διεύρυνση της λαϊκής βάσης του κόμματος